

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความตาย เป็นสถานะ การสิ้นสุดของการมีชีวิตของสิ่งมีชีวิต สาเหตุของการตายมีได้หลากหลาย เช่น ตกเป็นเหยื่อจากการถูกล่า โรคระบาด ขาดสารอาหาร อุบัติเหตุ ฆาตกรรม การฆ่าตัวตาย สงคราม การประหารชีวิต ฯลฯ แนวคิดในเรื่องความตายของประเทศที่พัฒนาแล้ว คือ การตายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ความแก่ชรา ความตายเกี่ยวข้องอย่างมากกับวัฒนธรรมของมนุษย์ และเป็นส่วนสำคัญในหลาย ความเชื่อทางศาสนา ส่วนนิยามของความตายในทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทำให้มี การอธิบายที่ซับซ้อนมากขึ้น^๑

ปัญหาเรื่องความตายของมนุษย์ เป็นเรื่องที่มนุษย์พยายามค้นคว้าหาความจริงในเรื่องนี้มาเป็นเวลาช้านานตั้งแต่สมัยยุคโบราณ ความเชื่อและการรับรู้ในเรื่องความตายนั่นได้ทำให้เกิดลัทธิหลักปฏิบัติและประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องขึ้นมามากมาย ในทางพระพุทธศาสนา ความเข้าใจและการรับรู้เกี่ยวกับความตายเป็นหัวข้อธรรมที่สำคัญ ที่ส่งเสริมให้ชาวพุทธได้นำมาปราชญ์เพื่อความก้าวหน้าทางจิต ตัวอย่างเช่น มรณัมมตา หมายถึง ความเป็นธรรมดา ความแน่นอนของ ความตาย^๒ มรณสติ หมายถึง การระลึกถึงความตายอันจะต้องมีมาถึงตนเป็นธรรมดาจัดเป็นอนุสติ ๑ ใน ๑๐ พิจารณาที่จะทำให้เกิดความไม่ประมาท^๓ มรณภัย หมายถึง ภัยคือความตาย ซึ่งธรรมข้อนี้ เมื่อพิจารณาและประพุดตามหลักกรรมผล^๔ จะทำให้ชีวิตของบุคคลนั้นมีพลังดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่าง^๕

การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน มีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับสิ่งทั้งหลาย สภาพแวดล้อม สังคม ธรรมชาติ วัตถุเทคโนโลยี เพื่อค้ำจุนหล่อเลี้ยงให้อยู่รอด เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะกำหนดหรือปรุงแต่งวิถีชีวิตและทุกข์สุขของมนุษย์ ชีวิตมีการแสดงออกจากพฤติกรรมทางกาย

^๑ <http://th.wikipedia.org>. [๘ ส.ค. ๒๕๕๒].

^๒ พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตฺโต, **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. สำนักพิมพ์ มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒. หน้า ๘๕๒-๕.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ. ปยุตฺโต, **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. สำนักพิมพ์ มหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘. หน้า ๒๔๗.

^๔ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๗๐.

ทางวาจา หากไม่ได้แสดงออกมาก็พฤติกรรมของจิตใจทั้งหมดนี้เป็นท่าทีแสดงออกต่อการดำเนินชีวิตหากดำเนินชีวิตที่ถูกต้องก็ได้ผลดีก็คือการดำเนินชีวิตในความไม่ประมาท เท่ากับเป็นอยู่อย่างไรทุกข์ รู้จักแก้ปัญหาเป็น จะเป็นการดำรงชีวิตที่ดีงาม มีคุณค่าต่อการมีชีวิต เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น เป็นระดับต้นสำหรับให้สมาชิกสังคมประพฤติกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสงบสุข สังคมที่สงบสุข ถือเป็นหลักคำสอนของคนทุกๆ ศาสนา ซึ่งจะมีผลดีเมื่อยังมีชีวิตอยู่ อนาคตของชีวิต และยังส่งผลเมื่อชีวิตนี้สิ้นไป ในเรื่องของชีวิตและความตายศาสนาทุกศาสนามีคำสอน ให้มนุษย์ถือเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต เพราะมีความเชื่อและศรัทธาต่อศาสนาให้เกิดผลต่อกระบวนการของชีวิตและการกระทำของมนุษย์ ศาสนาเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ สามารถจูงใจและผูกใจคนไว้ได้อย่างแน่นแฟ้น มนุษย์จะนำศาสนาที่ตนนับถือติดตัวไปปฏิบัติหรือเผยแพร่ในที่ใหม่ ศาสนาไม่ใช่ของที่อยู่กับที่แต่จะอยู่ตรงที่หนึ่งที่ใดก็ต่อเมื่อมนุษย์ยังไม่อพยพไปไหน บุคคลที่เกิดมาในศาสนาใดก็จะนับถือศาสนานั้น และมีความประพฤติกคล้ายกับบุคคลที่นับถือศาสนานั้นๆ ศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม โดยเฉพาะหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตซึ่งทุกศาสนามีความสอดคล้องกัน โดยการยึดมั่นในการทำความดี ความสอดคล้องกันของหลักธรรมของแต่ละศาสนาทำให้บุคคลเข้าใจกัน อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข หลักธรรมที่ศาสนิกชนสามารถนำมาใช้ได้ในชีวิตประจำวัน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือและถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ที่มีอิทธิพลครอบคลุมไปถึงระบบการปกครอง กริยามารยาทตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แม้แต่คนไทยที่นับถือศาสนาอื่นๆ ก็ยอมรับในธรรมเนียมประเพณีและมารยาทเหล่านั้นเพราะเห็นว่าเป็นของไทย หลักธรรมสำคัญของศาสนาพุทธ คือ การทำความดีไม่ทำความชั่วทั้งปวงและทำจิตใจให้บริสุทธิ์ การจะเป็นคนดีนั้นต้องปฏิบัติตามหลักธรรม คำสั่งสอนของพุทธศาสนา

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติแต่ไม่มีการกีดกันศาสนาอื่นๆ อีกทั้งยังให้การสนับสนุนและส่งเสริมศาสนาอื่นๆ มาช้านาน จึงมีศาสนาสำคัญๆ ในประเทศไทย ด้วยไมตรีจิตและความจริงใจฉันท์มิตร เห็นว่าศาสนาทั้งปวงย่อมสั่งสอนความดีให้บุคคลประพฤติปฏิบัติแต่ในทางที่ถูก ที่ชอบ ที่เป็นประโยชน์ ให้เฝ้าหาความสงบสุขความผ่องใสให้แก่ชีวิต มีจิตใจอันบริสุทธิ์จริงใจต่อกัน มิให้ดูแคลนเบียดเบียนผู้อื่นถือสัญชาติและศาสนาอื่นได้ คริสต์ศาสนาจึงเจริญงอกงามขึ้นมาในประเทศไทย

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งประวัติศาสตร์ ยิ่งใหญ่และสำคัญศาสนาหนึ่งของโลก ที่มีพระเยซูเป็นผู้ก่อตั้งและเป็นวิถีทางการดำเนินชีวิตในสังคมของผู้นับถือ ศาสดาองค์เดียว ปัจจุบันมีนิกายสำคัญๆ ๓ นิกาย คือ โรมันคาทอลิก(Roman catholic) กรีกออร์ทอดอกซ์(Greek Orthodox) และโปรเตสแตนต์ (Protestant) มีคัมภีร์ศาสนาเรียกว่า ไบเบิล (Bible) ซึ่งแบ่งเป็น ๒ คัมภีร์คือ

คัมภีร์เดิม (พันธสัญญาเดิม Old testament) ที่รับมาจากศาสนายูดาห์ และคัมภีร์ใหม่ (พันธสัญญาใหม่ New Testament) ซึ่งเน้นบันทึกชีวิตและคำสอนของพระเยซูรวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพระองค์ ตามความสำนึกของศาสนาคริสต์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการรับรู้เรื่องความตายในทัศนะของชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธ และชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์ในเขตสาทร เนื่องจากเขตสาทรเป็นที่ตั้งของแหล่งธุรกิจใหญ่และมีประชากรหลากหลายเชื้อชาติพักอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากมีความหลากหลายทั้งทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งเขตสาทรนี้ยังเป็นที่ตั้งของศาสนสถานต่างๆ ที่สำคัญโดยเฉพาะพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนามาเป็นเวลาช้านาน เพราะทั้งสองศาสนานี้เป็นศาสนาใหญ่ และมีสาวก มีผู้นับถือเป็นจำนวนมากในประเทศไทย และทั้งสองศาสนามีหลักคำสอนกล่าวถึงความตาย และสภาพภายหลังความตายอันจะทำให้เราได้เข้าใจถึงทัศนคติของทั้งสองศาสนา แม้ศาสนาพุทธจะมีหลักสูงสุดในเรื่องนิพพาน แต่ทราบใดที่มนุษย์ยังมีอวิชชา(ความไม่รู้) อันเป็นต้นเหตุของการเกิดกิเลสเข้าครอบงำ กระบวนการของชีวิตก็จะยังคงดำเนินสืบต่อไป กระแสอยู่ตลอดไป แม้ตายไปแล้วกระบวนการของชีวิตนี้ก็มิได้สิ้นสุดลง มีการเวียนว่ายตายเกิดไม่มีสิ้นสุดวนเวียนกันไปเป็นสังสารวัฏ^๕ ส่วนศาสนาคริสต์ก็มีหลักคำสอนที่กล่าวถึงความตาย และสภาพภายหลังความตายไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน เช่น เรื่องการรับรางวัลหรือผลแห่งการทำความดีในอาณาจักรสวรรค์ อันเป็นนิรันดร์ของพระเจ้า (Kingdom of God).

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ในเรื่องความตายของพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชนในเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้เรื่องความตายในพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชน ในเขตสาทรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนบุคคลในครอบครัวที่เสียชีวิต ศาสนาที่นับถือ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องความตายด้านต่างๆ

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง : ทำการศึกษาครู ผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนอัสสัมชัญพาณิชยการและวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕๐

^๕ <http://www.geocities.com/bhikkhu&k/patitja.htm>. [๘ ส.ค. ๒๕๕๒].

คน และทำการสุ่มตัวอย่าง ๑๘๔ คน ซึ่งใช้แบ่งกลุ่มแบบสัดส่วน หาค่าตัวแปรด้วยวิธีการใช้สูตรของ Krejcie and Morgan

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเฉพาะเรื่อง การรับรู้เรื่องความตายของพุทธศาสนิกชนกับคริสต์ศาสนิกชน

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านเวลา : ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาแบบเชิงสำรวจ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึง กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๔.๑ การรับรู้ในเรื่องความตายของพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชนในเขตสหราชอาณาจักร

๑.๔.๒ ความแตกต่างในการรับรู้เรื่องความตายในพุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชนในเขตสหราชอาณาจักร ตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพ การศึกษา บุคคลในครอบครัวที่เสียชีวิต ศาสนาที่นับถือ

๑.๕ สมมติฐานในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานที่ ๑ พุทธศาสนิกชนและคริสต์ศาสนิกชน ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา บุคคลในครอบครัวที่เสียชีวิต การนับถือศาสนาต่างกัน มีการรับรู้เรื่องความตายแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องความตายด้านต่างๆคือ ด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านการตระหนักถึงความตาย ด้านการรับรู้ต่อการสูญเสียชีวิต

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสาร ตั้งใจรับข้อมูลนั้นและทำความเข้าใจความหมาย จัดองค์ประกอบและแปลความหมายของสิ่งเร้าต่าง ๆออกมาเพื่อให้มีความหมายเข้าใจได้

การรับรู้ความตาย หมายถึง ความเข้าใจ การรับรู้ เกี่ยวกับความเสื่อม การเปลี่ยนแปลง การปรากฏของความตายในระดับต่าง ๆ จนถึงการยุติของการมีชีวิต ทั้งของตนเองและของผู้อื่น

พุทธศาสนิกชน หมายถึง ชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขตสหราชอาณาจักร

คริสต์ศาสนิกชน หมายถึง ชาวไทยที่นับถือศาสนาคริสต์ที่ทำงานและอาศัยอยู่ในเขต
 สาทร์

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้เข้าใจหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ในเรื่องความตาย ตามหลักคำสอน
 ในพระไตรปิฎกของศาสนาพุทธและหลักคำสอนในคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาคริสต์

๑.๗.๒ ทำให้ทราบระดับการรับรู้ในเรื่องความตายของพุทธศาสนิกชนและ
 คริสต์ศาสนิกชนในเขตสาทร กรุงเทพมหานคร

๑.๗.๓ ทำให้เข้าใจความแตกต่างการรับรู้เรื่องความตายในพุทธศาสนิกชนและ
 คริสต์ศาสนิกชน ในเขตสาทรจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ สถานภาพ การศึกษา
 รายได้ต่อเดือน จำนวนบุคคลในครอบครัวที่เสียชีวิต ศาสนาที่นับถือ

๑.๗.๔ ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลให้บุคลากรในองค์การทางศาสนาและสถาบัน
 การศึกษาทั้งเอกชนและรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะได้นำไปวางแผนและ
 พัฒนาด้านต่างๆ ไปในทางที่ดีขึ้นอีกมากมาย

๑.๗.๕ สามารถนำรูปแบบและผลทางการวิจัยนี้ไปขยายผลหรือใช้เป็นพื้นฐานทาง
 การศึกษา การวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้เรื่องความตายในด้านต่างๆ และเป็นประโยชน์ทางศาสนาทั้ง
 สองศาสนา และสาขาวิชาชีวิตและความตาย